

مدیریت سود

Earnings management

زمستان ۱۳۹۸

مدیریت سود

بیان مساله:

اصول پذیرفته شده و مبنای تعهدی حسابداری به مدیران اجازه می دهد که در گزارشگری مالی به منظور انتقال اطلاعات، تشخیص و قضاوت خود را اعمال کنند. اعمال قضاوت توسط مدیران و اختیارات آنان در فرایند گزارشگری مالی، به «مدیریت سود» شهرت یافته است .

سال هاست که تحقیقات حسابداری به مدیریت سود و پیامدهای آن توجه ویژه ای داشته است. با وجود این ، همواره این سوال مطرح شده است که آیا مدیریت سود موجب بهبود خصوصیات کیفی اطلاعات حسابداری می شود و یا از محتوای اطلاعاتی آن می کاهد؟

ادبیات تحقیق مدیریت سود، به قضاوت در مورد تاثیر مطلوب یا نامطلوب مدیریت سود بر سودمندی اطلاعات حسابداری کمک چندانی نمی کند و پاسخ صریحی به این پرسش ارائه نمی دهد.

برای کنترل مدیریت سود، باید شناختی عمیق از انگیزه ها و اهداف مدیریت سود کسب کرد.

تعریف مدیریت سود

* دستکاری که در چارچوب قانون صورت بگیرد به عنوان مدیریت سود نامیده می شود.

* مدیریت برای دستیابی به قسمتی از پیش داوری های مربوط به "سود مورد انتظار" (مانند پیش بینی های تحلیل گران ، برآوردهای قبلی مدیریت و یا کاهش پراکندگی سودها) بصورت ساختگی اقدام به دستکاری سود می کند

* مدیریت سود اختیار شرکت در انتخاب سیاست های حسابداری برای دستیابی به برخی اهداف خاص مدیر است.

* مدیریت سود وقتی اتفاق می افتد که مدیر در گزارشگری مالی از قضاوت شخصی استفاده می کند و این کار را با هدف گمراه کردن برخی از سهامداران درباره عملکرد واقعی اقتصادی و یا تأثیر در نتایج قراردادهایی که به ارقام حسابداری گزارش شده بستگی دارند ، انجام می دهد

انگیزه های مدیریت سود

Motivations for Earnings Management

- * انگیزه های مربوط به منافع شرکت
- * انگیزه های مربوط به منافع شخصی

انگیزه های مربوط به منافع شرکت

- * افزایش بازده سهام
- * شرایط تامین مالی بهتر
- * افزایش قیمت در عرضه اولیه سهام
- * عدم تخلف از قراردادهای بدهی
- * انگیزه سیاسی
- * کاهش مالیات
- * اطلاع رسانی به سرمایه گذاران
- * قوانین و مقررات

انگیزه های مربوط به منافع شخصی

* افزایش پاداش مدیر

* اعتبار و امنیت شغلی مدیر

* انگیزه های درون شرکتی

* تغییر مدیر اجرایی ارشد

الگوهای مدیریت سود

* خانه تکانی (استقبال از زیان)

* به حداکثر رساندن سود

* به حداقل رساندن سود

* هموارسازی سود

Patterns of Earnings Management

- Taking a Bath
- Income Minimization
- Income Maximization
- Income Smoothing

ابزارهای مدیریت سود

* مدیریت سود واقعی

* مدیریت اقلام تعهدی

* مدیریت ارائه اطلاعات

مدیریت سود واقعی

* دستکاری مخارج اختیاری

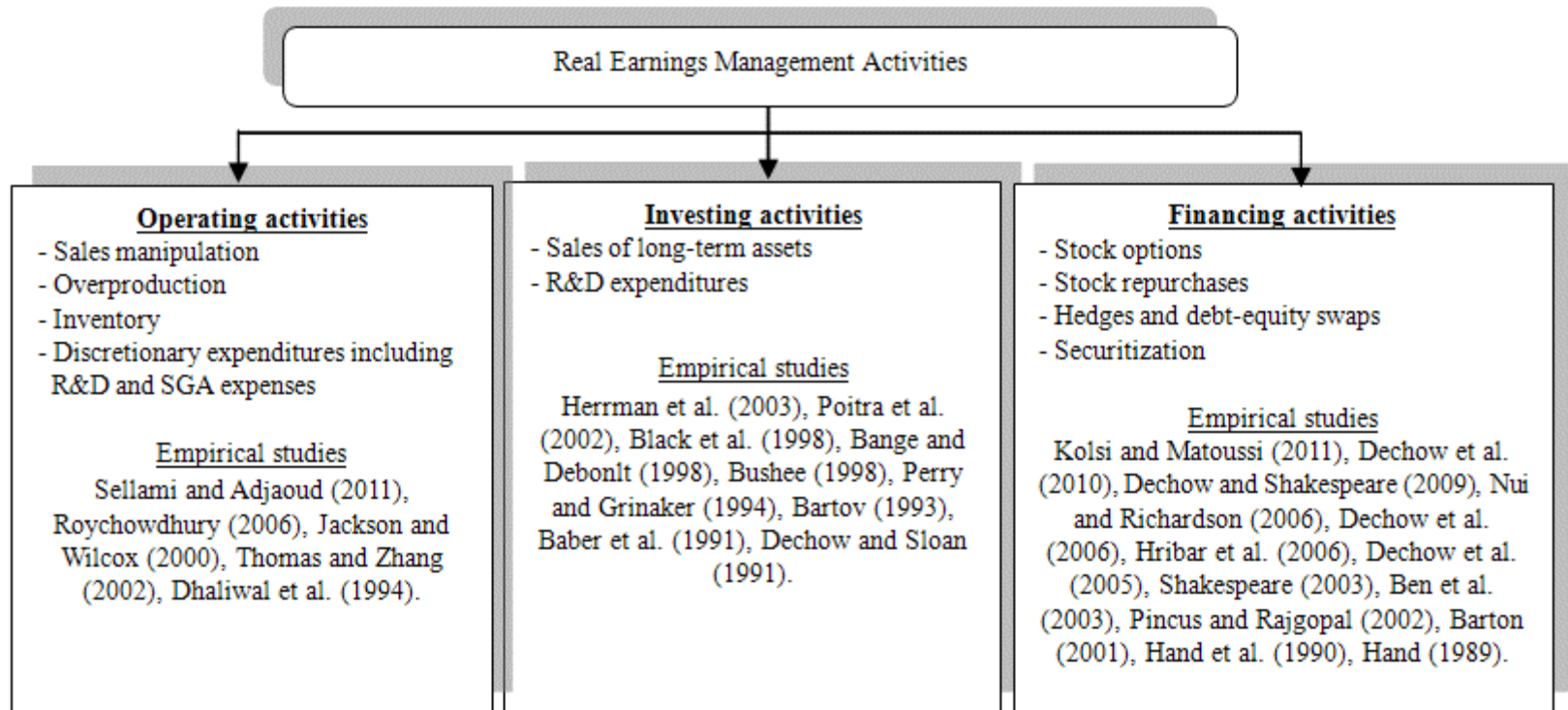
* دستکاری فروش

دستکاری تولید

فروش دارایی های غیر جاری

مدیریت سود واقعی

مدیریت اقلام تعهدی

* تغییر در اصول و رویه های حسابداری

* انجام برآورد و تغییر دادن آن

* اعمال اختیار در شناسایی درآمد و هزینه

* اشتباهات حسابداری

مدیریت ارائه اطلاعات

* مدیریت برداشت

* تغییر طبقه بندی

* انتقال درآمد و هزینه درون گروهی

چگونه مدیریت سود، محدود و کنترل می شود؟

* استانداردهای حسابداری

* حسابرسی مستقل

* حاکمیت شرکتی قوی

تقلب در مقابل مدیریت سود

رعایت اصول پذیرفته شده حسابداری

دست بالا گرفتن اندوخته ها و ذخیره ها
ارزیابی بیش از واقع هزینه های تحقیق و توسعه
حذف بیش از واقع دارایی ها از دفاتر شرکت

• دست پایین گرفتن ذخیره مطالبات مشکوک الوصول
• ارزیابی کمتر از واقع اندوخته ها

حسابداری
محافظه کارانه

مدیریت سود

حسابداری
متهورانه

زیرپا گذاشتن اصول پذیرفته شده حسابداری

• ثبت فروش قبل از تحقق / ثبت فروش های غیر واقعی
• جلو انداختن تاریخ فاکتورهای فروش
• ارزیابی بیش از واقع موجودی کالا

حسابداری
متقلبانه

مدیریت سود یک پدیده تعادلی است.

بین مدیریت بر سود و سوء مدیریت بر سود یک مرز بسیار ظریف وجود دارد که در نهایت تدوین کنندگان استانداردها، کمیسیون های بورس و دادگاه ها می توانند محل این خط را تعیین نمایند.

<p>“Conservative” Accounting</p>		<p>WITHIN GAAP Overly aggressive recognition of provisions and reserves Over valuation of acquired in-process R&D in purchase acquisitions Overstatement of restructuring charges and asset write offs</p>
<p>“Neutral” Earnings</p>		<p>Earnings that result from a neutral operation of the process</p>
<p>“Aggressive”/ “Creative” Accounting</p>		<p>Understatement of the provision for bad debts Drawing down provisions or reserves in an overly aggressive manner</p>
<p>“Accounting Fraud”</p>		<p>VIOLATES GAAP Recording sales before they are “realizable” recording fictitious assets, backdating sales invoices, overstating inventory by recording fictitious inventory</p>

در چه شرایطی مدیریت سود و روش های تعهدی، متقلبانه در نظر گرفته می شود؟

- ۱- وقتی مدیران به دنبال رسیدن به پیش بینی تحلیل گران هستند.
- ۲- وقتی مدیران به دنبال تحقق پاداش بیشتری هستند.
- ۳- وقتی معاملات یا قراردادهای به منظور تغییر در گزارشات مالی طراحی و اجرا می شوند.
- ۴- وقتی این روش ها به دلایلی به جز ایجاد اطلاعات مالی صحیح برای سرمایه گذاران و ذینفعان مورد استفاده قرار گیرند.

در حالت های زیر یک مدیر از الگوی هموارسازی سود استفاده می نماید:

الف - از تحقیق « هیلی » مشاهده شده است که مدیران دارای انگیزه اند تا به حد کافی ، سود را هموار سازند و آن را در فاصله بین « کف » و « سقف » قرار دهند. در غیر اینصورت، امکان دارد به طور موقت یا دائم نتوانند به هدفهای مورد نظر و مندرج در قرارداد حقوق و پاداش دست یابند.

ب - یک مدیر ریسک گریز ترجیح میدهد که جریان پاداش تغییرات کمتری داشته باشد که برای اعمال کنترل بر تغییرپذیری پاداش خود در صدد است که سود را هموار نماید.

پ - مدیری که در طول دوره مدیریت خود دارای نوسان در سودهای گزارش شده می باشد ممکن است با اعتراض هایی مواجه شود که در نهایت احتمال اخراج او از شرکت پیش می آید. پس مدیر هم برای کاهش دادن این احتمال خواهان آن است که سود هموار شود.

ت - هر قدر جریان سود خالص گزارش شده نوسان بیشتری داشته باشد، احتمال اینکه مفاد قرارداد وام نقض شود، بیشتر می شود. چنین وضعی باعث می شود برای هموار سازی سود انگیزه دیگری به وجود آید، یعنی کاهش دادن نوسان سود خالص گزارش شده و بدان وسیله هموارسازی نسبت های مبتنی بر مفاد قرارداد وام.

ث - در بعضی مواقع هموارسازی سود به هدف های مرتبط با گزارشگری مالی بستگی دارد. بدین وسیله شرکت ها به اطلاع بازار می رسانند که قدرت سود آوری مورد انتظار شرکت در آینده هم چنان بادوام بوده و ادامه خواهد داشت.

علت تداوم یافتن مدیریت بر سود:

در مورد علت تداوم یافتن مدیریت بر سود یک پرسش مطرح می شود: چرا هیئت مدیره، وام دهندگان، نهادهای دولتی و سرمایه گذاران، مدیریت بر سود را منع نمی کنند؟

بنا به گفته آقای چیپر، یک دلیل وجود دارد، یعنی دست یافتن به اطلاعات محرمانه و درون سازمانی در دسترس مدیران برای دیگران بسیار پرهزینه است. برای مثال، کشف مقدار ارقام تعهدی اختیاری، حتی به وسیله هیئت مدیره بسیار مشکل است. حال با توجه به اینکه مدیریت بر سود تداوم می یابد، اینک پرسش را مطرح می کنیم که آیا در مجموع مدیریت بر سود خوب یا بد است؟

دیدگاه های موجود نسبت به پدیده «مدیریت بر سود» (دیدگاه های ارزشی):

دو دیدگاه متفاوت وجود دارد:

۱. برخی افراد «مدیریت بر سود» را کاری «خوب» تلقی می کنند.
۲. برخی دیگر «مدیریت بر سود» را کاری «بد» تلقی می کنند.

دیدگاه های موجود نسبت به پدیده «مدیریت بر سود»

دیدگاه پرافت: (کتاب مسائل جاری در حسابداری سوزان مک گون ص ۱۷۶)

○ **مدیریت سود بد:** یک نوع مداخله ای را برای پنهان کردن عملکرد واقعی به وسیله ایجاد ثبت حسابداری مصنوعی یا به وسیله بسط دادن برآوردها در جایی که تهیه صورت های مالی الزام آور شده است (آن هم به صورت معقولانه) را در برمی گیرد. مدیریت سود بد حوزه ای در مخفی کردن ذخیره های واقعی، شناسایی نامناسب درآمد (سود) و قضاوت بیش از حد تهاجمی یا بیش از حد محافظه کارانه حسابداری می باشد.

○ **مدیریت سود خوب:** شامل مدیریتی است که سعی بر ایجاد عملکرد مالی ثابت به وسیله تصمیمات داوطلبانه ی تجاری و مقبول در بطن قرارداد و پیشرفت بازار است. بازار تمایل دارد تا مدیریت سود خوب را به شرکت های بزرگ اهدا کند تا به یک روند ثابتی از رشد سود برسند. مدیریت سود خوب، شناسایی مفیدترین استفاده برای منابع شرکت های بزرگ را شامل می شود و به سرعت به وضعیت های پیش بینی شده واکنش نشان دهد.

I. جنبه خوب مدیریت بر سود :

می توان با توجه به قراردادهای و از دیدگاه گزارشگری مالی به جنبه خوب آن توجه نمود. از دیدگاه قراردادهای می توان این پدیده را به عنوان راهی کم هزینه دانست و بدان وسیله شرکت را در برابر پیامدهای اقتصادی ناشی از رویدادهای غیرقابل پیش بینی مصون ساخت.

از دیدگاه قرارداد کارا (قراردادی که باعث می شود هزینه های شرکت کاهش یابد) روش مطلوب این است که به مدیر اجازه داده شود هنگام رویارویی با قراردادهای لازم الاجرا و «ناقص» بتواند نوعی مدیریت بر سود اعمال کند. بنابراین با توجه به دلیل های مبتنی بر کارآیی قراردادهای باید انتظار داشت که مدیریت بر سود تا حدی «تداوم» یابد.

از دیدگاه گزارشگری مالی، مدیر می تواند از مجرای مدیریت بر سود بر ارزش بازار سهام شرکت اثر بگذارد. می توان از مدیریت بر سود به عنوان نوعی ابزار استفاده کرد، بدان وسیله اطلاعات محرمانه را به بازار رسانید تا قیمت سهام بتواند آینده شرکت را به شیوه بهتری منعکس نماید.

جنبه بد مدیریت بر سود:

اگرچه در مورد جنبه های مدیریت مسئولانه (خوب) بر سود، شواهد و مدارک وجود دارد، در مورد جنبه های «بد» مدیریت بر سود هم شواهد و مدارکی وجود دارد. از دیدگاه قراردادهای، این جنبه بد از رفتار **فرصت طلبانه مدیریت** نشأت می گیرد. مدیران برای به حداکثر رساندن مقدار پاداش و جایزه خود درصدد برمی آیند مدیریت بر سود اعمال کنند یعنی در واقع مدیریت به هزینه طرف های دیگر قرارداد در جهت کسب منافع خود عمل می نماید.

چگونه حسابرسان مدیریت سود را کشف کنند؟

- جریان‌های نقدی در رابطه با سود نیستند.
- حسابهای دریافتی در ارتباط با سود نیستند.
- ذخیره مطالبات مشکوک الوصول با حسابهای دریافتی همخوانی ندارد.
- اندوخته‌ها با رشد درآمد یا اقلام ترانزنامه همخوانی ندارد.
- اندوخته‌های مشکوکی و سوال برانگیزی وجود دارند (مثل اندوخته کنار گذاشته شده برای تجدید ساختار یا کنارگذاری دارایی‌ها)
- سود به شکل دقیق و عجیبی با انتظارات تحلیلگران مطابقت دارد.

مدل های مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی

۱-مدل جونز

۲-مدل تعدیل شده جونز (دیچو، اسلوان و سونی ۱۹۹۵)

۳-مدل عملکرد (کوتاری ۲۰۰۵)

۴-مدل کازنیک (۱۹۹۹)

۵-مدل دیچو و دچو و مک نیکولز (۲۰۰۲)

مدل جونز

جونز تفاوت سود و وجوه نقد عملیاتی را بعنوان ارقام تعهدی شناسایی نمود. در این رویکرد، عقیده حاکم آن است که اطلاعات موجود در وجوه نقد عملیاتی، معیاری عینی تر برای ارزیابی عملکرد واقعی اقتصادی واحد تجاری است و از این رو کمتر میتواند مورد دستکاری مدیریت قرار گیرد.

در مدل جونز (۱۹۹۱) فرض بر این است که برای محاسبه ارقام تعهدی مدیریت نشده ناشی از معاملات اقتصادی شرکت ، دو متغیر شامل مبلغ ناخالص اموال، ماشین آلات و تجهیزات و تغییرات درآمد در نظر گرفته شود.

جونز (۱۹۹۱) فرض ثابت بودن ارقام تعهدی غیراختیاری در طول زمان را کنار گذاشت و تلاش کرد اثر تغییر شرایط اقتصادی بر ارقام تعهدی غیر اختیاری را کنترل کند.

در این مدل، جونز فرض می کند که درآمد فروش غیراختیاری است. ضعف مدل مذکور این است که چنانچه سود از طریق درآمدهای اختیاری مدیریت شود، مدل جونز بخشی از سود مدیریت شده را حذف میکند.

كیفیت سود
EARNINGS QUALITY

مقدمه

- وجود زمینه مناسب برای **تخریب سود** ناشی از تضاد منافع و همچنین به علت پاره‌ای از محدودیت‌های ذاتی حسابداری از جمله: **نارسایی‌های موجود در فرآیند برآوردها و پیش‌بینی‌های آتی** و امکان استفاده از روشهای متعدد حسابداری توسط **بنگاهها** موجب شده است که سود واقعی بنگاه از سود گزارش شده در صورت‌های مالی متفاوت باشد
- و از آنجایی که سود از مهم‌ترین معیارهای ارزیابی عملکرد و تعیین کننده ارزش بنگاه‌های اقتصادی تلقی می‌گردد، موضوع **کیفیت سود** مورد توجه محققان و دست‌اندرکاران حرفه حسابداری و مدیریت سرمایه‌گذاری قرار گرفته است.

مفهوم کیفیت سود

○ در مورد کیفیت سود اجماعی بر روی تعریف آن وجود ندارد. بلکه کیفیت سود مفهومی نسبی است که به ارتباط آن با دیدگاه‌ها و نگرش‌ها بستگی دارد و اگر هیچ معیار قاطعی برای ارزیابی آن وجود ندارد، اما عوامل متعددی وجود دارند که باید در ارزیابی کیفیت سود مورد توجه قرار گیرند.

○ در مقالات مختلف در تعریف مفهوم کیفیت سود به دو ویژگی برای تعیین کیفیت سود اشاره شده است: یکی از آنها سودمندی در تصمیم‌گیری و دیگری ارتباط بین این مفهوم و سود اقتصادی (مدنظر آقای هیکس) است.

مفهوم کیفیت سود

اثر محیط اقتصادی
(مثل نرخ تورم و تغییر
نرخ ارز)

وقایع غیر عادی
(مثل فروش ساختمان اداری)

فعالیت‌های عادی و
تکرارپذیر

تغییر در سود هر سهم

ساختار سرمایه
(اهرم مالی)

روش‌های حسابداری

روش‌های مالیاتی

«هگن» مدیر مالی شرکت رینولدز معتقد است که **کیفیت سود** را می‌توان با شناسایی یا حذف اثرات تغییر روش‌های حسابداری، اقلام غیر عادی و شرایط بازار یا هزینه‌های موقتی، اندازه‌گیری نمود.

«هاکینز» استاد حسابداری دانشگاه هاروارد، کیفیت سود را به شرح زیر توصیف می‌کند: در ارزیابی کیفیت سود هر سهم شش عامل ارائه شده در شکل روبرو و رابطه بین آنها و تغییر سود هر سهم نقش دارد.

مفهوم کیفیت سود

در متون حسابداری و مالی برخی از ویژگیهای واحد تجاری شناسایی شده‌اند که وجود آنها باعث افزایش کیفیت سود می‌گردد. اگر شرکتی ویژگیهای زیر را دارا باشد، کیفیت سود آن بالا خواهد بود:

(۱) روشهای با ثبات محافظه کارانه حسابداری.

(۲) جریان درآمد قبل از مالیات ناشی از فعالیتهای عملیاتی و تکرارپذیر.

(۳) کسب سطحی از سود خالص و نرخ رشد، مستقل از ملاحظات مالیاتی (مثل کاهش نرخ مالیات که منجر به معافیت مالیاتی می‌شود).

(۴) داشتن سطح مناسبی از بدهی.

(۵) داشتن ساختار سرمایه مناسب

(۶) سود شرکت ناشی از تورم نباشد.

ویژگی های سود (ابعاد کیفیت سود)

چهار بعد کیفیت سود، ویژگی هایی از سود است که در ارزیابی مطلوبیت رویه های حسابداری استفاده می شوند.

چهار ویژگی سود عبارتند از:

- ۱- کیفیت اقلام تعهدی،
- ۲- پایداری سود،
- ۳- قابلیت پیش بینی سود
- ۴- هموار بودن سود

کیفیت اقلام تعهدی

در سال های اخیر ، اقلام تعهدی حسابداری به عنوان یکی از مهمترین معیارهای کیفیت سود معرفی شده است . بسیاری از روشهای ارزیابی کیفیت سود بر این نکته تمرکز دارند که سودی مطلوبتر است که به وجه نقد نزدیکتر باشد .

هرچه زمان بین شناسایی درآمد و دریافت وجه نقد آن فاصله بیشتری وجود داشته باشد، سود از کیفیت پایینتری برخوردار است

پیش بینی پذیری:

پیش بینی پذیری: این ویژگی به عنوان توانایی سود در پیش بینی خود تعریف می شود. قابلیت پیش بینی یکی از عناصر مربوط بودن است و بنابراین، از دید استانداردگذاران ویژگی مطلوبی است.

همچنین، این ویژگی از دید تحلیلگران با اهمیت بوده، جزو ضروری ارزشگذاری است. این بعد از کیفیت سود بر ویژگی های سری های زمانی سود تمرکز دارد و بیان می کند که سود سال آتی بر اساس تغییرات در سود سال جاری قابل پیش بینی است

پایداری

پایداری: این ویژگی بیانگر ثبات و دوام سود است. از دیدگاه سرمایه گذاران، سودهای با دوام و با ثبات به دلیل استمرار آنها مطلوب هستند. صرفنظر از میزان و جهت تغییرات سود، پایداری بیانگر آن است که تغییرات سود دوره جاری تا چه حدی در سری های زمانی سود با ثبات است

ارقام سود با پایداری بالا از منظر سرمایه گذاران به عنوان سود بادوام در نظر گرفته می شود، تا جایی که این گونه سودها به عنوان مبنای یبرای اعمال یک روش میان بر برای ارزش گذاری (نظیر ضریب قیمت به سود) استفاده می شوند

هموار بودن

هموار بودن: این ویژگی به معنی نبود نوسانهای موقت در سود است؛ به گونهای که سود هموار رابطه نزدیکتری با جریانهای نقدی واقعی دارد. بنابراین، در اندازه گیری هموار بودن از وجه نقد به عنوان ساختار مرجع استفاده می شود این نوع از هموار بودن سود، متفاوت با سودی است که توسط رویه های حسابداری مورد انتخاب مدیریت، هموار می شود.

معمولاً، سرمایه گذاران خواستار سودی با حداقل نوسانهای هستند. به صورتی که اندازه نوسان در سود را مستقیماً به عنوان معیاری از ریسک شرکت استفاده میکنند